

РЕЦЕНЗИЯ

от

доц. д-р Красимир Иванов

за присъждане на научна степен „доктор“

на дисертационен труд

с тема:

**„Съвременното повествование: Отвъд изчерпвания
смисъл на съдържанието“**

Автор: Валерия Ружина

Научен ръководител: проф. д. пс. н. Л. Георгиев

**Катедра „Социална, организационна, клинична и
педагогическа психология“.**

Представената за рецензия дисертационна разработка е интересна, задълбочена и представя през призмата на критическата психология моделите на общуване и развитие на личността.

Развитието ни като личности е неразривно свързано с отразяване на етапите и вариращи от словесното предание до писмената форма .

Идеята на тази уникална комуникационна формула е да се придобие нов опит и познание свързано единствено с адаптивността на личността и нейното развитие.

Вероятно няма общество на земята, което независимо от степента си на социално, културно и икономическо развитие, да не използва този уникален феномен на човешкото общуване каквото е повествованието.

Поради своята естественост и всеобхватност, може би ние сме толкова свикнали с този процес , че не забелязваме невероятният ефект, който има върху формирането ни като личности. Хората обичат историите, обичат да ги научават, обичат да ги разказват, обичат да ги създават, да ги променят и в този едва ли не незабележим нюанс, се крие разковничето на уникалният ефект ,който имат върху нашето развитие и формиране.

Далеч съм от мисълта, че в краткото представяне ще успее да отразя всички ефекти и дефекти на историите разгледани в разработката на Ружина, за тяхната полза като информация и като послания за отделната личност, истории стимулиращи придобиване на нов опит, без да е необходимо реално фактологично случване или пък негативната форма на когнитивно изкривяване получено от информационен стимул без възможности за проверка.

По скоро историите и повествованието разгледани през призмата на критическата психология каквото представят докторанта и нейният научен

ръководител , се определят като двете нива на терапевтичното взаимодействие -съдържателно и процесно.

Обикновеният непрофесионален поглед се лута в съдържателната част на повествованието , професионалният строго научният и прецизно анализиращ поглед търси посланието , поуката или смисълът във всяко словосъчетание. Именно в тази сложна проблематика ни въвежда Валерия Ружина през дисертационното си изследване.

Структурно дисертационната разработка отговаря на академичните изисквания по отношение обем, разпределение на главите, библиография и цитирания.

В теоретичния сегмент е направен чудесен анализ на понятията заложи в дисертационната разработка. Представени са основните модели на повествование познати на всички нас, но обяснени през специфичните си форми – приказки , притчи , митове ,религиозни послания и съвременни повествователни модели. Много умело и на професионален език са посочени основните теми , които се явяват пантеми - общи за човешката същност и природа, неотменни през различните времеви етапи от развитие на човек и обществото.

Пояснени са културните различия и произтичащите от това вариации на повествованието, посочен и ясно дефиниран ефектът върху индивида и групата. Добро впечатление прави и е белег на професионална компетентност представянето на обратният процес- как обществото става съавтор на определено послание, на неговата конкретна насоченост и ефектът върху отделната личност за съжаление не винаги позитивен.

Тук разбира се не става въпрос за умишлена дезинформация по -скоро за прочит и субективна интерпретация на послания с определен смисъл достъпен вероятно за личности с интелектуална диференциация.

Отделено е полагащото се място на цензурата и произтичащото от този факт променено отношение към основната свобода на личността да прояви своя избор на знание и да го ползва спрямо своите възможности. Представени са негативните ефекти на социалната санкция и породените от нея дискриминационни различия и разединение. Всички тези отделни тези са подкрепени с доказателствен материал в текста и представени коректно съобразно академичната етика.

Посочените приноси са с определено значим характер. Текстът несъмнено е авторски и не открива данни за употреба на чужди научни трудове без съответното позоваване. Цитиранията са прецизно отбелязани и библиографската справка е достатъчно подробна и обемна. Представените публикации на докторанта отговарят на темата на дисертационното изследване и са в индексирани издания.

В заключение предлагам на Уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен **“доктор”** на Валерия Ружина с тема „Съвременното повествование: Отвъд изчерпвания смисъл на съдържанието“ към катедра „Социална, организационна, клинична и педагогическа психология“.

Гр.Варна

17.04.2025

Доц. д-р Красимир Иванов